Obsah

Seznam zkratek a vysvětlivek 9

Předmluva 11

1 Filozofie ochrany a podpory zdraví při práci 13

2 Pracovní lékařství jako samostatný lékařský obor 15

3 Historie pracovního lékařství 21

4 Vztah práce a zdraví, poškození zdraví z práce 27
4.1 Pracovní úrazy 27
4.2 Nemoci z povolání 28
4.2.1 Uznání nemoci z povolání 36
4.2.2 Vznik nemoci z povolání 37
4.2.3 Dopady pro zaměstnance 38
4.2.4 Povinnosti zaměstnavatele 39
4.2.5 Dopady pro zaměstnance 39
4.2.6 Dopady pro zaměstnavatele 40
4.3 Ohrožení nemocí z povolání 40
4.3.1 Uznání ohrožení nemocí z povolání 40
4.3.2 Dopady pro zaměstnance 40
4.3.3 Povinnosti zaměstnavatele 41
4.4 Nemoci spojené s prací (work related diseases, WRD) 42

5 Analýza rizik při práci (principy hodnocení rizik) 43
5.1 Analýza, hodnocení, řízení, komunikace a vnímání rizika 43
5.2 Vlastní hodnocení zdravotních rizik při práci 45
5.3 Hodnocení expozice jako základ hodnocení zdravotních rizik 47
5.4 Kategorizace prací 48
5.5 Úkoly pracovnělékařské služby v hodnocení rizik 49
5.6 Osoby provádějící hodnocení rizika 50
5.7 Pracoviště, pracovní místo a pracovní činnost 51
5.8 Identifikace pracovníků ve zvýšené míře vystavených riziku zdravotního poškození 52
5.9 Záznamy o hodnocení rizika na pracovišti 52

5.10 Principy prevence v podniku 53
5.11 Návrh preventivních opatření ke snížení rizika 54

6 Zátěže faktory pracovního prostředí 57
6.1 Prach 57
6.1.1 Charakteristika 57
6.1.2 Působení prachu na člověka 57
6.1.3 Expozice prachu (měření a hodnocení) 59
6.1.4 Profesionální onemocnění 64
6.1.5 Ochrana zdraví před nepříznivými účinky prachu 72
6.2 Chemické látky 78
6.2.1 Charakteristika 78
6.2.2 Působení chemických látek na člověka 78
6.2.3 Expozice chemickým látkám (měření a hodnocení) 79
6.2.4 Profesionální onemocnění a otravy 87
6.2.5 Ochrana zdraví před nepříznivými účinky chemických látek 100
6.3 Hluk 125
6.3.1 Charakteristika 125
6.3.2 Působení hluku na člověka 126
6.2.3 Expozice hluku (měření a hodnocení) 126
6.3.4 Profesionální onemocnění 130
6.3.5 Ochrana zdraví před nepříznivými účinky hluku 132
6.4 Vibrace 134
6.4.1 Charakteristika 134
6.4.2 Působení vibrací na člověka 134
6.4.3 Expozice vibracím (měření a hodnocení) 135
6.4.4 Profesionální onemocnění 138
6.4.5 Ochrana zdraví před nepříznivými účinky vibrací 140
6.5 Abnormální barometrický tlak 144
6.5.1 Charakteristika 144
6.5.2 Působení abnormálního barometrického tlaku na člověka . . 144
6.5.3 Expozice abnormálnímu barometrickému tlaku (měření a hodnocení) 144
6.5.4 Profesionální onemocnění a úrazy 145
6.5.5 Ochrana zdraví před nepříznivými účinky změněného tlaku . 146
6.6 Tepelně vlhkostní (mikroklimatické) podmínky 147
6.6.1 Charakteristika 147

6.6.2 Působení mikroklimatu na člověka 147
6.6.3 Expozice mikroklimatu (měření a hodnocení) 150
6.6.4 Profesionální poškození zdraví nepříznivými mikroklimatickými podmínkami 158
6.6.5 Ochrana zdraví před nepříznivým mikroklimatem 159
6.7 Ionizující záření 163
6.7.1 Charakteristika 163
6.7.2 Působení ionizujícího záření na člověka 164
6.7.3 Expozice ionizujícímu záření (měření a hodnocení) 164
6.7.4 Profesionální onemocnění 167
6.7.5 Ochrana zdraví před nepříznivými účinky ionizujícího záření 169
6.8 Neionizující záření 170
6.8.1 Charakteristika 170
6.8.2 Působení neionizujícího záření na člověka 171
6.8.3 Expozice neionizujícímu záření (měření a hodnocení) 174
6.8.4 Profesionální poškození zdraví neionizujícím zářením 181
6.8.5 Ochrana zdraví před nepříznivými účinky neionizujícího záření 183
6.9 Fyzická zátěž 186
6.9.1 Charakteristika 186
6.9.2 Působení fyzické zátěže na člověka 186
6.9.3 Expozice fyzické zátěži (měření a hodnocení) 188
6.9.4 Profesionální onemocnění 203
6.9.5 Ochrana zdraví před fyzickým přetížením 206
6.10 Psychická a senzorická (smyslová) zátěž 210
6.10.1 Charakteristika 210
6.10.2 Působení psychické a senzorické zátěže na člověka 210
6.10.3 Expozice psychické a senzorické zátěži (měření a hodnocení) 214
6.10.4 Profesionální onemocnění 223
6.10.5 Ochrana zdraví před psychickým a smyslovým přetížením . 223
6.11 Biologičtí činitelé 234
6.11.1 Charakteristika 234
6.11.2 Působení biologických činitelů na člověka 234
6.11.3 Expozice biologickým činitelům 234
6.11.4 Profesionální onemocnění 236
6.11.5 Ochrana zdraví před biologickými činiteli 240

7 Užívání alkoholu, drog a léků 263

8 Principy posuzování zdravotní způsobilosti k práci, při volbě povolání a přípravě na povolání (prohlídky pracovišť, lékařské preventivní prohlídky pracovníků) 265

9 Zákonné požadavky na ochranu zdraví při práci 291

9.1 Požadavky na ochranu zdraví při práci v zemích Evropské unie . . . 291

9.2 Přehled evropských směrnic 293

9.3 Základní zákonné požadavky v ochraně zdraví při práci v České republice 294

9.4 Orgány ochrany veřejného zdraví a státní odborný dozor v ochraně zdraví při práci 295

9.5 Kategorizace prací, rizikové práce, jejich evidence, měření pro účely kategorizace 295

9.6 Přehled závazné legislativy ČR 301

9.7 Návrh normativních zásad poskytovaných služeb k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci 303

10 Terminologie v pracovním lékařství 305

Literatura 313

Internetové adresy 314

Rejstřík 315